

Riksdagens protokoll

2008/09:136

Måndagen den 22 juni

Kl. 13.00 – 14.20

Protokoll
2008/09:136

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15 och 16 juni.

2 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning

Från statsminister Fredrik Reinfeldt (m) hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagens talman

Förändringar i regeringens sammansättning

Jag har i dag med verkan från och med den 18 juni 2009 fattat följande beslut angående regeringens sammansättning.

Lars Leijonborg entledigas som statsråd.

Tobias Krantz förordnas att vara statsråd.

Stockholm den 17 juni 2009

Fredrik Reinfeldt

Skrivelsen lades till handlingarna.

3 § Anmälan om ersättare för statsråd

Andre vice talmannen anmälde att *Emma Löfdahl Landberg* (fp) inträtt som ersättare för statsrådet Tobias Krantz (fp) från och med den 22 juni och tills vidare.

4 § Svar på interpellationerna 2008/09:527 och 536 om den ekonomiska situationen i kommunerna

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att mildra jobbkrisen i kommuner och landsting och säkerställa kvaliteten i servicen till kommuninvånarna. Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av Sveriges Kommuner och Landstings ekonomiska rapport.

Regeringen har nyligen i 2009 års ekonomiska vårproposition presenterat en bedömning av den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren. Beträffande den kommunala sektorn skiljer sig inte regeringens bedömning på något avgörande sätt från den som görs av Sveriges Kommuner och Landsting. Till följd av den mycket snabba försämringen av världsekonomin minskar sysselsättningen också i vårt land, vilket påverkar de kommunala skatteintäkterna. Kommunsektorns finanser försämras enligt regeringens bedömning. Resultatet beräknas gå från ett överskott på 8 miljarder kronor 2008 till ett underskott på 10 miljarder 2012.

I 2009 års ekonomiska vårproposition har regeringen valt att prioritera de kommunala verksamheterna. Kommuner och landsting tillförs 17 miljarder kronor för 2010–2012. Det är fråga om ett tillskott till kommunsektorn utöver vad regeringen redan tidigare har föreslagit och aviserat. Lågkonjunkturen slår olika i olika delar av landet. Vissa kommuner och landsting påverkas i större utsträckning än andra. Genom det kommunala utjämnningssystemet jämnas dock skillnaderna i tillväxt av skatteunderlaget ut. De tillskott som föreslås och aviseras i vårpropositionen kommer därför att fördelas med ett enhetligt belopp per invånare till kommunerna respektive landstingen. Därigenom mildras effekterna av lågkonjunkturen för alla kommuner och landsting.

Jag är medveten om att trots de medel staten nu på olika sätt tillför kommuner och landsting står de ändå inför en besvärlig period. Men även företag och hushåll påverkas av den här krisen. Vidare försämras statens finanser kraftigt. Statens finansiella sparande går från ett överskott på 74 miljarder kronor 2007 till ett underskott på 100 miljarder kronor 2010.

För kommuner och landsting är det av avgörande betydelse att vi kan vända den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden, så att de kommunala skatteintäkterna utvecklas starkare. Regeringens politik är att sätta jobben främst, men utmaningarna har ökat i och med den globala ekonomiska krisen. Varje åtgärd måste därför prövas utifrån dess effekter på sysselsättningen och på de offentliga finanserna. Såsom regeringen framhåller i vårpropositionen måste en sådan prövning ske utan några förutfattade meningar eller lösningar. Det handlar i grunden om att driva en politik som säkrar arbetslinjen och som samtidigt värnar välfärdens grund, nämligen sunda offentliga finanser.

Regeringen följer löpande den samhällsekonomiska utvecklingen och utvecklingen i den kommunala sektorn.

Anf. 2 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Eftersom jag är kommunpolitiskt aktiv i Skövde och eftersom jag sitter i finansutskottet har jag följt kommunernas ekonomi mycket noga under den här perioden. Det är också av det skälet som jag har ställt ett antal interpellationer till Mats Odell om kommunernas ekonomi.

Som vi har pratat om tidigare har Mats Odell inte haft en aning om att kommunernas ekonomi skulle försämras.

I somras när vi stod och interPELLERADE i andrakammarsalen om kommunernas ekonomi sade Mats Odell:

Nej, jag har inte alls sådana besked från kommuner. Jag kan inte alls se att det kommer att bli sämre ekonomi för kommunerna.

Mats Odell försökte till och med förminska mig genom att påstå att jag hade något slags kristallkula och att det bara vara jag som såg att kommunernas ekonomi skulle försämrans.

Nu vet vi sanningen, att man ska vara lyhörd, att man ska lyssna när kommunerna säger att det kommer att bli sämre. Man kanske också som statsråd ska vara medveten om att det kommer en lågkonjunktur efter en högkonjunktur. Det hade varit bra. För precis som Mats Odell säger har regeringen nu ett budgetunderskott på 74 miljarder.

Märkligt nog är det nästan exakt samma summa som ni har sänkt skatterna med. Ni har i och för sig sänkt skatterna med ännu mer. Ni sänkte skatterna med 80 miljarder under högkonjunkturen därför att ni inte hade någon aning om att det skulle bli en lågkonjunktur efter högkonjunkturen. Ni såg inte att man skulle samla i ladorna, utan ni bara tänkte:

Titta vad jobb det kommer till här! Åh, vad tjusigt det är när vi sänker skatterna!

Men det var inte er politik som gav jobben. Det var högkonjunkturen.

Nu säger Mats Odell att det är den globala internationella lågkonjunkturen som gör att arbetslösheten stiger. När det går dåligt i världen ska man alltså skylla på det. Men när det går bra i resten av världen ska man själv ta åt sig äran.

Ja, det är en internationell lågkonjunktur. Det stämmer. Men det är inte den internationella lågkonjunkturen som har försämrat ekonomin för Sverige så dramatiskt. Det är ni som har infört otrygghetschocken genom att sänka a-kassan och minska tryggheten för människor. Även de som har jobb är otrygga i dag eftersom de inte vet hur deras ekonomi ska bli framöver.

Därför fungerar inte ekonomin. Därför sjunker också skatteintäkterna till kommunerna.

När arbetslösheten ökar sjunker skatteintäkterna, och nu sjunker de ännu mer, eftersom ni också har sett till att sänka ersättningarna för dem som är arbetslösa och för dem som är sjuka.

Kommunerna får drastiskt sämre ekonomi. Ni har övervältrat kostnaderna på kommunerna.

Vi har nu pratat om det ett antal gånger. Först säger Mats Odell: De behöver inte mer. Sedan säger Mats Odell: Vi tar ansvar för ekonomin.

Ja, ni har valt. Ni valde skattesänkningar före jobben i bland annat den offentliga sektorn. Nu står kommunerna på ruinens brant. Kommun efter kommun säger att de måste höja skatterna alternativt dra ned på verksamheterna. I de flesta fallen är det både-och. Man både höjer skatterna och försämrar servicen för invånarna. Detta betyder att också arbetslösheten ökar i kommunerna och i landstingen.

Fler och fler får nu besked om att de inte får fortsätta på sina vikariat, och fler och fler kommuner inför anställningsstopp.

Nu kommer snart den nya varselvågen med dem som jobbar inom kommunerna, och Mats Odell tänker inte göra ett enda dugg.

Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar Mats Odell för svaret på min interpellation. Bakgrunden till interpellationen är den ekonomiska rapporten från Sveri-

ges Kommuner och Landsting som presenterades den 13 maj i år. Den redovisar att många jobb inom välfärdssektorn är hotade.

I rapporten kan man läsa att den ekonomiska situationen för kommuner och landsting ter sig alltmer bekymmersam. Minskad sysselsättning medför en kraftigt dämpad utveckling av kommunsektorns inkomster i år och nästa år. Man kan också läsa att de statliga förstärkningar som regeringen aviserat från 2010 inte kompenserar bortfallet.

Det framgår av rapporten att kostnaderna för socialbidrag ökar kraftigt när allt fler blir arbetslösa, något som innebär att kommunerna då tvingas spara in på personal i skolan, äldreomsorgen och på dagis. Så sent som förra veckan fick vi höra att socialbidragen i vissa kommuner nu ökar dramatiskt, vilket naturligtvis tvingar kommunerna att spara ännu mer.

I rapporten kan man också läsa följande: Det finns starka samhällsekonomiska skäl för att i detta läge stärka kommuner och landsting. Personalneddragningar i ett läge med stor arbetslöshet innebär resursslöseri. Om alternativet är arbetslöshet som belastar statens finanser är det samhällsekonomiskt lönsamt att dessa personer i stället jobbar kvar i kommunernas verksamhet.

Jag tycker, fru talman, att det är något som regeringen borde lyssna på. Sveriges Kommuner och Landsting säger att om vi ändå vet att många människor kommer att gå i pension om några år är det dumt att kasta ut de unga från arbetsmarknaden, att göra människor arbetslösa som jobbar inom offentlig sektor.

Bara i mitt län är det nu många varslade. Jag vet inte hur många. Vi har tappat räkningen på hur många kommunanställda välfärdsarbetare som är på väg att försvinna.

Enligt tidningen Kommunalarbetaren riskerar minst 8 000 kommunalare att bli arbetslösa i år. Hur många lärare, fritidspedagoger och socialarbetare som kommer att få gå har jag ingen aning om, men det är ett betydande antal människor som försvinner ur en sektor som många andra som har jobb är beroende av. Det är alla de som lämnar sina barn på dagis och alla de som har föräldrar som är i behov av äldreomsorg. De, fru talman, kommer att få känna på regeringens passivitet.

Jag har frågat vilka åtgärder statsrådet är beredd att vidta med anledning av SKL:s ekonomiska rapport. I svaret står att regeringen löpande följer den samhällsekonomiska utvecklingen och utvecklingen inom den kommunala sektorn.

Det är vad regeringen tänker göra, fru talman. Det är inte speciellt tillfredsställande för vare sig kommunpolitiker, landstingspolitiker eller mig i oppositionen som faktiskt förväntar sig att regeringen ska göra någonting när välfärden hotas.

Varför vill man inte investera i människor och i välfärd? Varför vill man inte investera i utbildning? Varför väljer man konsekvent att sitta och titta på när kommuner och landsting nu får varsla, säga upp människor, se till att de människor som faktiskt behövs inom välfärdssektorn får gå? Det är för mig obegripligt, fru talman, att man späder på en redan hög arbetslöshet och säger: Ni får vänta. Vi tänker ge er pengar nästa år.

Fru talman! Jag önskar ett tydligare svar från statsrådet i den här frågan.

Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det är mycket repriser, i tv och radio och även här i riksdagen. Vi har en sådan i dag. Det är uppfriskande att lyssna till den trevliga debatten.

Jag skulle emellertid vilja börja med att tacka statsrådet som representant för regeringen för att han vägrar att rasera Sveriges offentliga ekonomi. Jag tror att det är det allra viktigaste beskedet som vi får nu. Vi ska inte följa de förslag som finns från en del oppositionspartier och som man har följt i en del andra länder, i Irland, Lettland och så vidare, nämligen att försöka konsumera sig ur krisen och använda mycket mer resurser än man har.

Jag tror att det är en av de lärdomar som vi har av krisen som vi hade 1991–1994. Den följdes upp av Socialdemokraterna på samma sätt, nämligen med ett ganska bestämt åtstramningsläge för att få de offentliga finanserna i skick igen så att man slapp att rasera den offentliga välfärden.

Fru talman! Den fråga som inställer sig efter alla dessa frågor är: Vad är det för pengar som Socialdemokraterna vill använda? Vad är det för pengar? Tänker man låna de pengarna, eller vad tänker man göra?

Man säger att vi inte borde ha sänkt skatterna så mycket. Men då har jag en motfråga till de två debattörerna. Jag har ställt frågan ett par gånger, senast i förra veckan till vice ordföranden i skatteutskottet, Lars Johansson: Hur många fler Volvobilar och hur många fler motorer från Volvo Penta i Skövde skulle Volvo sälja om skatten höjdes med 85 miljarder för de svenska medborgarna?

Det är en väldigt konkret fråga: Hur många fler bilar kommer det att säljas? Det påverkar alla människors ekonomi om vi ska ta 1 000 eller 2 000 kronor från dem varje månad. Vad är det för pengar som ni har?

Jag har en fråga till, fru talman, för jag har läst i det beslut som riksdagen träffade häromdagen. Då, kan man replikera till Eva-Lena Jansson, anslog riksdagen 17 miljarder kronor till kommunerna, och nu begär ni mer åtgärder. Det var så sent som i onsdags tror jag som riksdagen fattade beslut om detta.

Då är frågan: Varför ville ni i samma beslut införa en särskild ungdomsskatt genom att höja de sociala avgifterna för ungdomar under 26 år? Det var en dubbling av dem.

Varför vill ni öka arbetslösheten bland ungdomar under 26 år, bland annat i den kommunala sektorn där de gör så väldigt mycket goda insatser? Jag är övertygad om att ni också vill att de ska ta hand om gamla och sjuka. Det är många som arbetar inom barnomsorgen också.

Varför vill ni att de ska få sämre anställningsskydd? Varför vill ni det?

Det är två konkreta frågor: Hur många fler Volvobilar säljs det? Och varför vill ni införa en särskild ungdomsskatt?

Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Detta är i sanning en favorit i repris. Det är väl i stort sett exakt samma repliker som vid tidigare tillfällen.

Men i dag fanns det ett litet nytt inslag. Nu hade den globala finanskrisen sjunkit undan för att vara någon liten del av den svenska krisen.

Det är den svenska regeringen som har åstadkommit detta genom att sänka inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare.

Det är en sensationell analys som jag hoppas att det socialdemokratiska partiet inte helt står bakom, för då framstår det som mycket märkligt. Ett vårdbiträde har genom regeringens politik fått en sänkning av sin inkomstskatt med 1 102 kronor i månaden. Men, Monica Green, ni ställer ju upp på detta. Ni har antagit samma politik som regeringen.

Skillnaden är att ni inte är lika pigga på att låta en gymnasielärare få behålla sina 1 511 kronor per månad. Den skatten ska ni höja, och arbetsgivaravgiften för unga ska fördubblas. Ni har visserligen lagt tillbaka 1 miljard för de långtidsarbetslösa. Men ni fördubblar arbetsgivaravgiften för unga människor. På vilket sätt ska det kunna minska den höga ungdomsarbetslösheten, och på vilket sätt ökar detta kommunernas förutsättningar att kunna leverera både välfärd och sysselsättning, inte minst för unga människor?

Fru talman! Monica Green vill att regeringen ska mildra jobbkrisen genom att höja statsbidragen. Eva-Lena Jansson hänvisar till SKL-rapporten från den 13 maj, där man pekar på att de statliga förstärkningar som regeringen har aviserat från och med 2010 inte kompenserar bortfallet.

Nej, så är det naturligtvis. Det går inte att med skattemedel fullt ut kompensera ett bortfall som finns i ett så exportberoende land som Sverige.

När jag reser runt i landet och träffar företagare är en ganska vanlig bild att man har tappat mellan 30 och 50 procent av sina inkomster i denna djupa internationella lågkonjunktur. Om ni går till era hemlän och tittar på de företag som finns där, räkna då ut hur mycket de har tappat i fakturering av det som tidigare har kommit in och som har bildat underlag för anställningar, kommunalskatt och så vidare.

Om man tror att vi kan beskatta resten av medborgarna så att det fullt ut täcker detta är vi inne på ett sluttande plan. Det budgetalternativ som Socialdemokraterna presenterade med anledning av vårpropositionen vittnar verkligen om detta. Det är oerhört centralt för vår regering att fortsätta att slå vakt om sunda statsfinanser så att våra gemensamma resurser räcker genom hela den här krisen.

Vi vet inte hur lång krisen blir. Vi vet inte hur djup den blir. Vi vet att kreditförluster för banker och andra kommer i slutet av en sådan här konjunkturfas. Vi vet att arbetslösheten stiger i slutet av en sådan här konjunkturfas.

Då är det klokt att inte bränna alla pengar på en gång. Vi måste hålla. Vi måste ta ansvar för att vi ska klara av att värna de svagaste och så att kommunsektorn har en chans att värna välfärdens kärna. Det kommer den här regeringen att se till.

Anf. 6 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Snacka går ju. Det är klart att jag måste interpellera igen, eftersom Mats Odell vid varje tillfälle snappar upp något mer och kanske också till slut inser att kommunerna måste kompenseras för den överväldring av kostnader som den här regeringen har gjort genom att minska a-

kassan och försämra för de sjuka och därmed övervältra kostnaden på kommunerna när arbetslösheten och socialbidragen ökar.

Då är det regeringen som har förvärrat för kommunerna, och det är regeringen som har fördjupat lågkonjunkturen. Jag har inte påstått att det är ert fel att det är internationell lågkonjunktur, men jag tycker att det hade varit klädsamt om man hade känt till att det finns dåliga år bakom goda år. Det står ju till och med i Bibeln – jag trodde att Mats Odell läste den ibland. Man ska samla i ladorna i goda år och inte slarva bort det med gigantiska skattesänkningar mest till dem som har det allra bäst, för när man sedan kommer till en lågkonjunktur har man ingenting att mildra krisen med.

När Mats Odell säger att han tar ansvar för Sveriges ekonomi är det faktiskt precis tvärtom eftersom han redan har slarvat bort allt det som fanns i ladorna som skulle ha varit bra att använda nu. Det är mycket oroande att arbetslösheten stiger ännu mer. Förra veckan fick vi besked om att 100 000 fler har mist sina arbeten och att 450 000 personer nu är arbetslösa. De som tappar sina jobb nu finns både i privat och i kommunal sektor. Det här är allvarligt!

Mats Odell påstår att han tar ansvar. Han tycker att de här interpellationerna är favoriter i repris och att det är jobbigt. De är visserligen återkommande, men jag tycker att det här är så allvarligt, och det är därför vi måste debattera det hela tiden.

Mats Odell säger att det bara är oppositionspartierna som vill se till att kommuner och landsting ska bli kompenserade, och därför tar han det inte så allvarligt. Han vill alltså inte lyssna på Konjunkturinstitutet som rekommenderar att kommunerna och även landstingen ska få mer pengar. Det tycker även Finanspolitiska rådet som regeringen själv har tillsatt. Kanske inte just Mats Odell utan hans kompis i regeringen, Anders Borg, har ju tillsatt ett finanspolitiskt råd som nu säger man inte behöver vara orolig för att ge kommuner och landsting för mycket pengar i syfte att kunna mildra krisen – snarare tvärtom, säger Calmfors i sin utredning.

Men det vill inte regeringen lyssna på. Om ni inte hade infört den här otrygghetschocken i landet kan det hända att konsumtionen hade varit högre i dag. Det är nämligen så att vi går ned lika mycket som andra exportberoende länder när det gäller exporten, men vad som skiljer oss åt är konsumtionen. Konsumtionen har gått rakt ned, och det är inte bara de mest utsatta som har slutat handla. Även de som har gynnats av er politik har slutat handla, för de är oroliga.

Det är en otrygghetschock som ni har infört, och därmed fördjupar ni krisen alltmer.

Anf. 7 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag tyckte mig inte få något svar den här gången heller. Regeringens svar är gång på gång passivitet. Jag förstår inte riktigt hur man kan säga att man värnar kommuner och landsting när kommuner och landsting får allt sämre ekonomi och hamnar i situationen att man måste höja skatten och därmed, om man redan i dag har hög skatt, riskerar att människor lämnar kommunen för att det kan bli ett sådant högt skatte-tryck i vissa kommuner. Det finns det fakta på.

Om man tvingar vissa kommuner att höja skatten för att säkra välfärden är det precis så som Monica Green säger: Man övervältrar kostnaderna på kommuner och landsting. De här pengarna måste man ju fundera på. Är det speciellt smart av regeringen att sitta passiv och bara se på hur fler människor blir arbetslösa och går över till socialbidrag?

Vårdbiträdet som fick en skattesänkning och nu trillar ut i arbetslöshet får en skatthöjning och dessutom en mycket lägre ersättning från a-kassan än vad hon skulle ha haft om hon hade blivit arbetslös innan den här regeringen försämrade arbetslöshetsförsäkringen. Dessutom är det ganska stor risk att hon snabbt trillar ur a-kassan – det går väldigt snabbt om man har deltid.

Fru talman! Det regeringen har gjort är att försäkra välfärden, och i välfärden räknar jag in våra socialförsäkringar. Är man välfärdsarbetare, blir arbetslös och går på a-kassa köper man inga nya Volvobilar. Det hänger ihop.

Om alltså statsrådet försökte lyssna lite på mig och Monica Green skulle han förstå att anledningen till att vi tar upp frågan är att det, precis som Monica Green har redovisat, kommer nya fakta på bordet.

När jag läste rapporten från Sveriges Kommuner och Landsting var jag helt övertygad om att regeringen skulle ta den på största allvar. Jag blev jätteförvånad över att man inte tog den på större allvar. Man kan förstå säga att Sveriges Kommuner och Landsting bara är en särorganisation som man inte behöver lyssna på. Men det är ganska allvarligt när kommunerna säger att de pengar de får 2010 inte hjälper dem nu. Det är nu de sitter och försöker ta sig upp ur en sjunkande båt. Men då säger regeringen: Om ni sitter där och låter båten sjunka kommer vi och räddar er nästa år.

Då är det liksom för sent. Då har många människor blivit arbetslösa. Många har gått över på socialbidrag. Kommunerna har fått sämre ekonomi och tvingats säga upp ännu fler lärare och vårdbiträden.

Jag förstår inte hur man då kan säga att man följer utvecklingen noga. Det är som att sitta och titta på en tennismatch, se att det pågår någonting som är extremt fel utan att göra någonting åt det, utan att ställa sig upp och säga: Hallå domarn! Vi måste göra någonting nu!

Det är vad regeringen gör, och det är därför jag och Monica Green fortsätter att föra den här debatten. Vi ser ju hur kommunerna i våra län påverkas. Jag upprepar: 30 varslade i Hällefors, en kommun som är ganska liten, och 22 i Askersund. Det är socialdemokratiska kommunstyrelseordförande som kommer att få stå för att de tvingas göra detta, och i Ljusnarsberg är det samma sak. De är inte det minsta glada. De är ganska upprörda över att deras ekonomi försämras så.

Vi har inte skyllt den ekonomiska krisen på regeringen. Det vi skyller regeringen för är deras passivitet och hur de faktiskt späder på en redan hög arbetslöshet genom att inte ge kommuner och landsting pengar. Man har hellre valt att satsa på den finansiella verksamheten. Där har man sagt att det går bra med miljard efter miljard, men när det gäller välfärden är man inte beredd att lägga två fingrar i kors. Jag är ganska upprörd över detta, fru talman.

Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag tycker för det första att det är väldigt klokt av Socialdemokraterna att inte svara på min fråga om Volvo Penta och den andra frågan om ungdomsskatten. Det är mycket klokt.

För det andra: Om nu 17 miljarder till kommunerna är att vara passiv, vad är då att vara aktiv? Det är också en intressant fråga. Passivitet är tydligen 17 miljarder, men vad är då aktivitet?

Fru talman! Jag tror att man måste nämna några andra namn, nämligen Leif Johansson på Volvo Lastvagnar, Jan-Åke Jonsson på Saab i Trollhättan, Leif Östling på Scania i Södertälje och Hans-Olov Olsson på Volvo Personvagnar i Göteborg. Dessa människor har tvingats säga upp otroligt många anställda, inte för att de vill detta utan därför att marknaden för deras produkter har försvunnit. Jag måste säga att är det någonting som vi måste se till att värna om är det att vi har en skattebas kvar. Därför måste vi se till att vi har våra företag kvar.

Den här regeringen, i motsats till vad Monica Green säger, har absolut sett till att mildra lågkonjunkturen, inte förvärrat densamma. Vi har inte förvärrat den. Vi har mildrat den. Ni kan ju jämföra med hur det har gått i många andra länder. Om läget är allvarligt i Sverige, och det håller jag med om, är det ju katastrofalt i länder som Lettland, Irland och Island.

Jag var nyligen, fru talman, i Irland. Där presenterade man en ny budget. Den fick epitetet budget from hell. Jag tror att det är någonting som vi ska akta oss för. Vi ska se till att vi har de statliga finanserna och de sunda finanserna under kontroll. Det är det bästa sättet att värna välfärden i landet.

Sedan var det ungdomsskatten. Varför vill Socialdemokraterna att unga människor ska tas bort från vård och omsorg i kommunerna? Det kan ni väl ändå svara mig på.

Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Monica Green lutar sig mot Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet. Jag kan bara säga att vare sig råd från Monica Green eller några andra offentliga eller privata rådgivare kommer vi att lyssna till om vi bedömer att de äventyrar de offentliga finanserna. De är nämligen själva grunden för att vi ska klara oss igenom den här krisen, stå starka och kunna återkomma med en tillväxt som skapar jobb och framtidstro hos våra medborgare. USA har ju stimulerat sin ekonomi i 20 års tid. Om Monica Green ser sig om i världen ska hon se att det inte alltid är en politik som leder till det man har tänkt sig.

Vad är då ert recept? Eva-Lena Jansson är väldigt kritisk och talar om passivitet. Gunnar Andrén har pekat på det ihåliga i detta. Vad är Socialdemokraternas recept?

Ni höjer skatten. Ni fördubblar arbetsgivaravgiften för unga människor med 14 miljarder kronor. Hur mycket av detta kommer då till kommunsektorn, som ni nu månar om med all rätt. I ert budgetalternativ är det 2,7 miljarder. Vart går de andra pengarna som försämrar möjligheterna för unga människor att få ett jobb?

Att höja kostnaderna för att anställa en ung människa är ju oansvarigt. Hur kan ni socialdemokrater, som tidigare ändå var ett parti som slog vakt om jobb, fördubbla arbetsgivaravgiften för unga människor i ett konjunkturläge där ungdomar har så svårt att komma ut på arbetsmarknaden?

Ni talar om att pengarna går till vård och omsorg. Ja, 2,7 miljarder. Jag måste ändå säga, fru talman, att detta är en tumme jämfört med den väldigt svulstiga retorik som ni använder er av i den här debatten.

En annan väldigt oansvarig skattehöjning som finns i ert budgetalternativ är ett återinförande av förmögenhetsskatten mitt i en finanskris, där just bristen på kapital är ett av de största problemen för landets företag. Ska ni igen, mitt under denna kris, driva ut kapitalet ur landet? Jag tror att ni måste tänka om rejält om någon ska ta er politik på allvar. Som ni märker är det inte särskilt många som gör det. Det är ändå så att de här förslagen, som jag bara nämner ett axplock av, är direkt kontraproduktiva.

Vad det handlar om är att vi på alla nivåer i politiken, kommunalt, i landstingen och nationellt, måste prioritera. Vi har prioriterat en stor satsning på kommunsektorn. 17 000 000 000 kronor åren 2010–2012. Vi har också satsat mycket på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det här är själva grunden tillsammans med att angripa krisens källa, nämligen att se till att det finansiella, blodomloppet i samhällskroppen kan fungera på ett så bra sätt som möjligt. Det är grundackordet i krishanteringen.

Vi måste som sagt prioritera. Det tror jag också gäller förtroendevalda på kommunal nivå. Det är klart att kommunpolitiker nu sätts på prov runt om i Sverige. Det var inte så svårt att vara kommunalråd när skatteunderlaget ökade med 6 procent, som under 2007 och 2008, tack vare en framgångsrik jobbpolitik. Det är nu som alla politiker, på alla nivåer, måste göra sig förtjänta av medborgarnas förtroende genom att faktiskt kunna prioritera rätt. Det är det, Monica Green och Eva-Lena Jansson, som vi nu gemensamt måste göra på alla nivåer.

Anf. 10 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Man får sig åtminstone ett gott skratt när en minister från ett parti som har ungefär 4,3 procent i opinionsmätningarna säger: Det är inte så många som tror på er. Vi har då 36 procent i opinionsmätningarna, och de rödgröna partierna har lett 60 opinionsmätningar sedan valet. Jag kanske inte behöver påminna om det. Mats Odell tillhör det allra minsta partiet. Hur många är det som litat på er? Jag vet att vi har ett *betydligt* större förtroende än Mats Odells parti.

Mats Odell nämner att det inte är så svårt att vara kommunpolitiker i högkonjunktur. Det är tydligen inte så svårt att vara kommunminister heller i högkonjunktur om man har heltäckande skyggglappar och inte vet om att det kommer en lågkonjunktur efter, om man inte vet att man måste ha ett paraply därför att det kan bli dåligt väder. Man slarvade bara i högkonjunktur bort det som vi hade sett till att bygga upp under en lång tid när vi styrde det här landet.

Sedan måste vi ändå ta upp ungdomarna eftersom ni säger att det är så hemskt för dem med vår politik. Det är ju med er politik som var fjärde nu blir arbetslös. Var fjärde ung människa är det som blir arbetslös

under er politik. Vi har i våra alternativ föreslagit jobbgaranti för de unga, riktig jobbgaranti, inte en sådan som ni har som kallas garanti men som inte leder till några jobb, som bara är en garanti för att inte få något jobb alls. Passivitet är vad ungdomarna får av er.

Vi riktar vårt stöd till de arbetslösa ungdomarna. Vi sänker arbetsgivaravgiften just för dem därför att det är mer effektivt. Det är att använda och ta ansvar för pengarna att se till att man använder dem på rätt sätt, inte smeta ut på alla. Jobben först och ungdomarna först! Se till nu, Mats Odell, att kommunerna får sina pengar!

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Den här regeringen har nästan gjort det till sin sak att använda sig av nyspråk. Man säger en sak som låter på ett sätt fast man gör någonting helt annat.

Det var inte så länge sedan, förmodligen i samband med vårpropositionen, som finansminister Borg och arbetsmarknadsminister Littorin skrev en debattartikel där de sade att de satsade 10 miljarder på aktiv arbetsmarknadspolitik. Av de 10 miljarderna var det 7,6 miljarder som gick direkt ut till a-kasseersättning. Det är vad den här regeringen gör. Man säger en sak och gör någonting annat.

Då blir frågan: Hur många fler miljarder kommer det att behövas till ökad a-kasseersättning eftersom fler i kommuner och landsting kommer att bli arbetslösa? Hur många miljarder kommer regeringen att få skjuta till nästa år därför att man har gjort människor arbetslösa, därför att man har valt att inte lägga pengarna direkt till kommuner och landsting nu? Det här är en politik som inte går ihop.

För mig är jobb alltid mycket viktigare än att gå på a-kassa eller socialbidrag, men människor blir faktiskt arbetslösa i dag. Väldigt många fler arbetslösa, från 298 000 till 446 000, har vi fått i Sverige. När de mänskorna inte längre får a-kassa måste de ju ha någon ersättning så att de kan överleva för dagen. Jag tycker inte att det är bra med matkuponger, som 32 miljoner invånare lever på i USA. Jag tycker att man ska ha en skälig ersättning.

Allt fler tvingas leva på socialbidrag i Sverige, och de socialbidragen är lagstadgade. Dem måste kommunerna betala ut. Det innebär att det blir mindre pengar till välfärdarbete, mindre pengar till äldreomsorgen, mindre pengar till skolan och barnomsorgen. Det är vad den här regeringen prioriterar, passivitet och bidrag framför jobb.

Fru talman! Jag är inte nöjd nu heller.

Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tror att de flesta åhörarna här på läktarna håller med mig om att en passivitet är att föredra framför en aktivitet som går ut på att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga människor, att göra det dubbelt så dyrt att anställa en ung människa. En sådan aktivitet tror jag att de flesta kloka bedömare betackar sig för.

Det är imponerande att Monica Green har stark tilltro till en ekonomisk politik som Mona Sahlin, Lars Ohly och andra kan tänkas utforma när ni så småningom hittar fram till en gemensam uppfattning om detta. Era respektive motioner går åt olika håll. Man vet inte riktigt vad rikt-

ningen är. Vi får väl avvakta och se om det förtroende som Monica Green har också sprider sig till något vidare kretsar framöver.

Jag tror att de svenska medborgarna kan lita på att den här regeringen håller i våra gemensamma pengar för att de ska räcka genom hela krisen, också till de gamla och långvarigt sjuka samt till våra barn och ungdomar i den del där kommunerna och landstingen har ett ansvar för detta. Vi kommer inte att lämna de svaga och utsatta i sticket.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2008/09:537 om kommuners upphandling av avfallshantering

Anf. 13 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jacob Johnson har frågat mig när jag avser att presentera de fördjupade analyser som den så kallade Sysavdomen kommer att få på den kommunala sektorn, respektive vilket utrymme EG-rätten egentligen ger på detta område. Jacob Johnson önskar veta om jag avser att ta initiativ för att se över den aktuella lagstiftningen på svensk nivå och EU-nivå samt vilka initiativ jag avser att ta för att kompensera kommunernas bristande möjligheter till effektiv samverkan.

Den så kallade Sysavdomen (RÅ 2008 ref 26) får, precis som Jacob Johnson påpekar, stora konsekvenser för den kommunala sektorn. Domen innebär att kommuner och landsting är skyldiga att tillämpa bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling när de köper tjänster från sina hel- eller delägda bolag.

EG-domstolen har i ett antal mål prövat frågan om stat och kommuner kan avstå från att tillämpa kravet på upphandling i upphandlingsdirektiven när de köper tjänster från sina bolag. För att så ska vara möjligt måste kommunen ha en kontroll över bolaget som motsvarar den kontroll kommunen har över den egna förvaltningen, och verksamheten i bolaget ska till övervägande del vara inriktad på att tillgodose kommunens behov, de så kallade Teckalkriterierna.

Regeringsrättens dom innebär att för att Teckalkriterierna ska vara tillämpliga i Sverige krävs att vi inför ett särskilt undantag i svensk lag. Även om vi inför ett sådant undantag innebär det inte att köp av tjänster från kommunala bolag automatiskt kan göras utan upphandling. En prövning om undantaget är tillämpligt måste göras i varje enskilt fall. För att ett bolag ska vara undantaget från kravet på upphandling måste detta ha sin huvudsakliga verksamhet inriktad på kommunen. Kommunen måste dessutom se till att man verkligen utövar full kontroll över verksamheten i bolaget. Det är i dag svårt att bedöma hur många kommunala bolag som kan uppfylla dessa krav.

När det gäller frågan om ett undantag ska införas i svensk lagstiftning måste man också väga värdet av största möjliga frihet för kommuner och landsting att organisera sin verksamhet mot de fördelar en ökad konkurrensutsättning ger för att få tjänster och varor till bästa möjliga pris. Min intention är att inom kort föreslå regeringen att tillsätta en utredare som ska få i uppdrag att på djupet analysera denna fråga.

I det korta perspektivet gör jag dock bedömningen att det finns anledning att överväga behovet av ett temporärt undantag för Teckalkriterierna i svensk lagstiftning. Denna fråga bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 14 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag börjar med att tacka för svaret, även om jag inte kan avhålla mig från att påpeka att detta svar påminner mycket om det svar jag fick för ett år sedan på i stort sett samma fråga. I föregående debatt pratades det om favoriter i repris, och jag tycker att det kan gälla också denna debatt.

För ett år sedan svarade Mats Odell: "För att jag ska kunna ta ställning till behovet av förändrad lagstiftning krävs en fördjupad analys av exakt vilka konsekvenser domarna kommer att få på den kommunala sektorn och marknadens aktörer." Ministern sade vidare i debatten: "Systemdomarna har verkligen satt fingret på att vi har en hemläxa att göra på området." Han avslutade sitt inlägg med att säga: "Vi har ingen tid att förlora. Vi arbetar så fort och effektivt som möjligt tillsammans med de inblandade parterna för att analysera och så småningom komma med förslag."

Fru talman! Det har gått ett år sedan förra gången. Nu återkommer ministern med att säga att han avser att inom kort föreslå regeringen att "tillsätta en utredare som ska få i uppdrag att på djupet analysera denna fråga".

Jag anser att denna tidsspillan är ett misslyckande från regeringens sida. Mats Odell och hans kolleger har inte levt upp till de krav som jag anser att man måste ställa på regeringsduglighet i denna fråga. Kanske ministern kan förklara denna senfärdighet, men jag misstänker att den har att göra med en enligt min uppfattning överideologisk syn på fördelen med konkurrensutsättning av allmännyttig verksamhet inom åtminstone delar av regeringen. Det vore synd om detta skulle blockera en pragmatisk tillämpning av EU:s lagstiftning på området. Jag vet att även bland många borgerliga politiker, inte minst på kommunal nivå, men även här i riksdagen, finns en önskan om att kommunerna på ett effektivt sätt måste kunna samverka sinsemellan och med egna eller gemensamma bolag.

Till exempel deltog i debatten för ett år sedan centerpartisten Jörgen Johansson, som då bland annat sade: "Jag konstaterar att det i min hembygd finns ett flertal verksamheter som kommer att drabbas om Regeringsrättens dom får genomslag. Alla kommuner kommer att drabbas. Det kan enligt min mening inte vara i det allmännas intresse att genom konstlade åtgärder skapa mängder med problem."

Även Moderaternas Hans Wallmark deltog för ett år sedan och välkomnade att Mats Odell då som minister i sitt svar så tydligt betonade det lokala självstyret.

Fru talman! Så här i slutet av terminen och efter talmannens sommartal som vi fick höra före midsommar, och när solen skiner därute, får jag väl anstränga mig en smula och se något positivt i ministerns svar. Även om ministern ännu inte har tillsatt den utredare som ska analysera frågan bedömer dock Mats Odell att det finns skäl att överväga behovet av ett temporärt undantag för Teckalkriterierna i svensk lagstiftning. Denna fråga bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det är bra, ministern, men det borde redan ha varit gjort. Det känns så segt. Jag kommer att tänka på Hasse och Tage som undrade vad de gjorde på banken efter kl. 3. Kom till skott, ministern. Sluta överväg och analysera. Gör något!

Anf. 15 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Visserligen vet jag nu att Vänsterpartiet intar en corner position i EU-skepsis, men jag har ändå svårt att se hur en rödgrön regering egentligen skulle kunna agera annorlunda, givet att Sverige ändå ska vara medlem i Europeiska unionen.

Vi har en direktivstyrd upphandlingslagstiftning som syftar till att skapa konkurrens och ökad kvalitet för de varor och tjänster som den offentliga sektorn köper. När alla kommuner producerar tjänster i egen förvaltning krävs inte upphandling, men när man köper av eget bolag uppstår ett problem. Det är inte nytt. Teckalmålet ägde rum 1998. Jacob Johnson kan visserligen tycka att den här regeringen agerar långsamt, men det hade varit möjligt för tidigare regeringar, där Vänsterpartiet hade inflytande, att helt fritt införa Teckalkriterierna för länge sedan. Det har man nu inte gjort, och skälet till det är kanske främst att det så långt saknas tillräckligt starka rättsmedel på upphandlingsområdet. Det har gått att bryta mot reglerna utan att det har kunnat beivras, men nu är rättsmedelsdirektiv på gång.

Det förvånar mig att en riksdagsledamot i en skriven interpellation ifrågasätter Regeringsrättens dom – den högsta förvaltningsdomstolen vi har i Sverige. Det är trots allt så att riksdagens uppgift är att stifta lagar, inte att recensera hur domstolarna tolkar lagarna. I så fall ska lagarna ändras. Sverige har inte infört Teckalkriterierna, och Regeringsrätten har gjort sin bedömning i Sysavfallet.

Nu aviserar jag alltså här i dag dels att det är min intention att inom kort tillsätta en utredning som djupare ska analysera den här frågan, dels att frågan om ett temporärt införande av Teckalkriterierna i svensk lagstiftning övervägs och bereds i Regeringskansliet.

Anf. 16 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Vi hade den här debatten för ett år sedan, och jag tycker alltså att det här borde ha varit gjort nu. Det var därför jag tog upp interpellationen igen.

Jag vet inte om ministern har sett att det relativt nyligen, i början av juni, har kommit en dom från EG-domstolen som berör den här frågan. Den har bland annat refererats på SKL:s hemsida.

Det handlar om ett samarbete som fyra tyska kommuner har ingått med Hamburgs stads renhållningstjänst utan offentlig upphandling. EG-kommissionen reagerade då och anmälde det inträffade till EG-domstolen, som dock dömde till de samverkande kommunernas fördel eftersom ”samarbete mellan de lokala myndigheterna syftade till att säkra att ett allmännyttigt uppdrag, det vill säga återvinning av avfall, utfördes”.

Dessutom är det särskilt intressant, som även SKL:s jurist påpekar, att ”EG-domstolen hänvisar till avfallsdirektivet och att en av de viktigaste åtgärderna enligt det direktivet är att sörja för att avfallet omhändertas

vid en så nära belägen anläggning som möjligt". Det var en av de saker jag tog upp i interpellationsdebatten för ett år sedan.

Det går alltså att tolka EU-lagstiftningen och Teckalkriterierna, menar jag. Den nya EG-domen bevisar och understryker också detta.

Fru talman! I sitt svar säger ministern, om jag går lite närmare in på det, att han vill värdera och analysera fördelen med "största möjliga frihet för kommuner och landsting" mot fördelarna med konkurrensutsatt verksamhet för att skapa "bästa möjliga pris".

Jag är lite orolig för att en sådan inriktning på utredningen kan leda fel och att den kan bli alldeles för vid. Borde inte denna utredning och analys just ha fokus på hur man ska tillämpa och revidera den svenska lagstiftningen så att Teckalkriterierna kan tillämpas i Sverige?

Jag tycker att Sverige har mycket på fötterna så att man kan tillämpa dessa kriterier. Det görs även i andra länder – i Italien, Finland och Tyskland – till exempel inom avfallsområdet, men i en mycket större fråga. Det gäller förhållandet mellan kommuner och landsting och bolag generellt sett. Det är en väldigt stor fråga, vilket vi nog är överens om. Vi behöver inte ha både livrem och hängslen, menar jag.

Låt inte den utredning som ministern nu avser att tillsätta gräva ned sig i frågan så till den grad att ingenting händer utan det enda resultatet kanske blir en ny debatt om ett år – kanske en utredning som hamnar i Mats Odells byrålåda, och kanske i lagom tid för att det kommande riksdagsvalet ska lägga sin förklarande hand över frågan.

Därför frågar jag avslutningsvis, Mats Odell: När tror du att du kan lämna besked till kommuner, kommunala bolag och näringsliv på grund av den här utredningen? Kommer det att bli i god tid före kommande valrörelse?

Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tycker fortfarande inte att det är lämpligt för oss att ifrågasätta Regeringsrättens dom.

Det som hände i Tyskland var att kommunerna hade ingått ett kommunalförbund. Där gjorde man någonting som de aktuella svenska kommunerna inte har varit beredda att göra, nämligen överlämna makten över detta till en ny juridisk person. Det har inte varit aktuellt i Sverige, och därför haltar den här bilden betänkligt.

Jag ger som sagt, fru talman, två besked i dag. Det första är att det blir en utredning, och när den kan bli verklighet och är klar går inte att säga i dag. Det andra är att jag är beredd att föreslå att det införs temporära regler som kommer att skapa klarhet.

Anf. 18 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Ja, tiden går – det har gått ett år sedan vi debatterade den här frågan senast. Det har rört sig ett myrsteg: Ministern är beredd att göra ett temporärt undantag. Han är beredd att tillsätta en utredning, som borde ha tillsatts i höstas. Det är alltid något.

Jag hoppas verkligen att utredningen kommer att jobba snabbt och effektivt så att den inte kommer i långbänk, för det är en väldigt viktig fråga. Jag tycker att det är en utmaning för den här regeringen att klara av frågan före nästa valrörelse.

Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi har kanske inte tillräckligt mycket berört den fundamentala skillnaden mellan Jacob Johnson och regeringen, nämligen att det för Vänsterpartiet är en självklarhet att det är kommuner som ska sköta den här verksamheten. Det är det inte för oss.

Det finns enorma investeringsbehov på det här området framöver, och det är viktigt att det också finns en privat sektor som är beredd att investera. De tekniska kraven på rening och så vidare kommer att göra att det behövs mycket stora investeringar. Att då på förhand skapa en lagstiftning som exkluderar privata investeringar på ett så här viktigt miljöområde anser inte vi vara klokt. Därför vill vi se till att det finns möjligheter för privata investerare att komma in här.

Vi tror nämligen att det här kanske inte är kärnan i kommunal verksamhet, utan det är andra saker. Det är att värna vård, omsorg och skola – det är där vi bör lägga huvuddelen av våra investeringar. Framtida krav på ökad teknisk precision i de här processerna gör att det kommer att bli mycket dyrt, och då är det viktigt att vi har en möjlighet att få in andra investerare, inte bara skattebetalarna. Deras pengar kommer att behövas för att värna välfärdens kärna.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2008/09:496 om statlig verksamhet i Ånge

Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Hans Stenberg har frågat om näringsministern avser att vidta några åtgärder för att ersätta de statliga jobb som försvinner inom Viskan och SVT för att trygga sysselsättningen i Ånge.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Situationen på arbetsmarknaden i Västernorrlands län och i övriga landet är allvarlig. Regeringen har därför vidtagit en rad arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Bland annat har regeringen intensifierat förmedlingsverksamheten, utökat antalet platser i arbetspraktik, förstärkt nystartsjobben för att hjälpa de långtidsarbetslösa och satsat på fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan. Regeringen har också gjort en stor infrastruktursatsning och infört en skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad för att stärka efterfrågan på arbetskraft inom byggsektorn.

När det gäller anstalten Viskan debatterade jag den frågan med Hans Stenberg för en månad sedan med anledning av en interpellation som han ställt. Jag har nu fått information om att Kriminalvården fattat beslut om att verksamheten på Viskan kommer att upphöra vid årsskiftet.

Jag vill framhålla att det är Kriminalvården som, inom de ramar riksdag och regering beslutar, ansvarar för fördelning av såväl personella som ekonomiska resurser inom myndighetens olika verksamhetsdelar. Kriminalvårdens uppdrag är att bedriva effektiv kriminalvård i syfte att varje skattekrona ska användas så effektivt som möjligt. Inom Kriminalvården pågår ett arbete för att ta till vara den kunskap och kompetens som finns vid anstalten Viskan.

Låt mig avsluta med att säga att det är regeringens uppfattning att tillväxt och konkurrenskraft framför allt främjas av goda generella villkor för företagande och entreprenörskap. Regeringen följer också noga utvecklingen av varsel i olika branscher och i olika delar av landet, bland annat med stöd av de regionala samordnare regeringen utsett i exempelvis Västernorrlands län.

Anf. 21 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret.

Jag kan kanske också passa på att gratulera till det utökade ansvarsområdet. Jag ställde en fråga till näringsministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Ånge med anledning av att det nu försvinner många arbetstillfällen. Uppenbarligen är detta nu justitieministerns ansvar. Det är lite svårt att förstå kopplingen.

Justitieministern har visserligen ansvaret för Viskananstalten, att det nu stängs en mycket väl fungerande verksamhet och att den kriminalvård som bedrivs där flyttas till andra orter.

Bakgrunden till den här interpellationen var att jag ville ha en lite vidare debatt med näringsministern om statens ansvar när man lägger ned verksamheter.

Det här handlar dessutom om två verksamheter som båda en gång i tiden placerades i Ånge kommun av regionalpolitiska skäl. Socialdemokratiska regeringar har placerat dem där för att mildra effekterna av stora industrinedläggningar för ett antal år sedan.

Det här handlar om en utsatt glesbygdskommun. Under de senaste 50 åren har befolkningen i Ånge ungefär halverats. Nu ligger man på dryga 10 000 invånare. Nu försvinner 90 statliga jobb vid årsskiftet.

Jag skulle kunna förstå nedläggningarna om det handlade om ren effektivisering, men så är det egentligen inte. Digitaliseringsverksamheten vid SVT måste förr eller senare utföras. Förmodligen blir det nu tyvärr på andra orter än Ånge. Och vården av de interner som i dag finns på Viskan eller av dem som skulle ha funnits där framöver kommer förmodligen att kräva lika mycket arbete och lika mycket personalinsatser om den förläggs någon annanstans. Kanske blir det till och med mer, för det finns en överhängande risk att de nu kommer att hamna på slutna anstalter där man har högre personaltäthet.

Grundfrågan är: Har staten ett regionalpolitiskt ansvar när man lägger ned verksamhet på en ort, en liten glesbygdssort? Att döma av ministerns svar har man inget ansvar förutom det som gäller rent generellt.

Alla förstår ju att de åtgärder som är verksamma i Stockholm, Göteborg eller för den delen Sundsvall inte duger i Ånge. Man har helt andra förutsättningar. Jag konstaterar att de åtgärder som ministern räknar upp och som regeringen nu vidtar har väldigt liten bäring på de människor som nu friställs när Viskan och SVT:s verksamhet läggs ned. För många blir flytt den enda lösningen, för det är för långt att pendla. Då kommer svårigheten för dem som drabbas att sälja sina fastigheter – många bor ju i villor. Men framför allt är det ett dråpslag för en liten kommun som kämpar för sin överlevnad. Vartenda ett av dessa arbetstillfällen behövs.

Anf. 22 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Som statsråd får man vara beredd att ta alla typer av frågor, men i det här avseendet är det klart att det är kriminalvården som är mitt huvudansvar, och det är viktigt nog.

Naturligtvis är det av stor betydelse ur verksamhetsperspektivet att ta vara på den kompetens och erfarenhet som finns hos personalen på Viskananstalten, och det har vi talat om tidigare.

Skälet till den nedläggning som nu görs är inte enbart effektivisering. Man måste också se den nyinvestering som man gör i att bygga nya anstalter, också i den norra delen av landet. Då ser man den sammantagna bilden för Kriminalvårdens del. Dessvärre finns det ett eftersatt renoveringsbehov och en del annat som har gjort att just den här enheten är sådan att man ur Kriminalvårdens hellre väljer att lägga ned den.

Hans Stenbergs beskrivning av de svårigheter som Ånge kommun har är ingen nyhet för mig. Det råder inget tvivel om att ett nedläggningsbeslut innebär att kommunen förlorar arbetstillfällen.

Har då staten ett ansvar? Ja, det tror jag att vi båda är överens om. Däremot är nog den här regeringen mer benägen att erkänna att de traditionella metoderna fungerar mer än temporärt. Vi i regeringen kan inte sitta i Stockholm och besluta om olika verksamheter och stödinsatser och på det sättet ta bort verkningarna av den finanskris som ger varsel också på andra håll. Vi måste arbeta med generella metoder och generella verktyg.

Genom de regionala samordnarna har vi försökt att få ett regionalt arbete att fungera bättre och mer samordnat för att just ta vara på den kraft och de idéer som kan finnas i olika delar av landet. Det är en modell som jag tror mycket på. På kriminalvårdens område är den synpunkt som har kommit från samordnaren enbart den att man borde avstå från att lägga ned Viskan, vilket Kriminalvården inte har tyckt vara möjligt.

Jag vet inte om Viskananstalten var ett sätt för staten att ordna sysselsättning. Jag trodde att den fanns för att man behövde bra påföljder och en bra verksamhet för tidigare sexualbrottsdömda, för det var detta det blev framför allt. SVT:s verksamhet är ett exempel på en relativt tidsbegränsad verksamhet. Det är ju inte något som pågår år ut och år in, utan den har att göra med en strukturomvandling i medierna. Den ger en viss hjälp under en period, men inte så länge.

Som sagt är det nog riktigt att vi har olika inställning till huruvida det är effektivt att staten går in och beslutar om olika insatser för att på något sätt skapa jobb. Vi tror ju att det med de stora problem som vi har runt om i Sverige är nödvändigt att arbeta generellt och att vi måste få många olika krafter att verka. Vi får väl hoppas att också Västernorrland och Ånge kommun ska kunna vara med och utveckla sin verksamhet. Det är i alla fall vad flera andra kommuner har visat att man har klarat.

Anf. 23 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Jag vill ge justitieministern rätt i att vi har olika syn på detta. Jag tror inte alls att man kan skapa konstlade verksamheter för att skapa jobb. Men när man har statliga verksamheter som behövs och ska utföras menar vi socialdemokrater att man med fördel kan lägga dem på orter där man behöver samhällets stöd för att överleva.

Viskananstalten var en verksamhet som passade mycket väl på orten. Man har utfört sina uppgifter på ett utmärkt sätt. Jag har inte hört någon kritik mot kvaliteten i verksamheten eller liknande.

Egentligen visar den här debatten vilken avgrund det är emellan oss. Beatrice Ask säger att hon mycket väl förstår hur detta drabbar Ånge kommun och hur svårt det blir för dem som nu drabbas av arbetslöshet. Man vad hjälper det att man förstår om man ingenting gör? Det hjälper inte ett dugg!

Dessutom är detta en vårdslöshet med statens samlade resurser. Det är möjligt att detta – även om jag starkt betvivlar det – blir något slags plus för Kriminalvården isolerat, men för staten måste det sammantaget bli en brakförlust. Här blir man nu stående med en anläggning i Ånge kommun som blir totalt värdelös. Vem ska bedriva någon verksamhet där? Jag har väldigt svårt att se att man ska kunna få någon ersättning för den. Då kommer man in på den fråga som man borde ställa sig, nämligen frågan om det ansvar som regeringen borde ta, ett samlat ansvar för statens ekonomi. Detta är Ebberöds bank.

Vi har tidigare tvistat om hur stora investeringar som behövs i Viskan – om det är 35 miljoner eller 270 miljoner. Nu lägger man ned verksamheten och plöjer i stället ned någon miljard i nya fängelser. Det känns inte som god ekonomisk hushållning.

Det som också har retat mig i detta sammanhang är att Ånge kommuns agerande för att få ta över själva fastigheten och erbjuda Kriminalvården att hyra den över huvud taget inte har tagits på allvar; det har bara viftats bort. Beskedet till Ånge kommun har varit att man får ta över anläggningen den dag verksamheten läggs ned. Problemet är att då är den värdelös.

Jag tycker att det borde vara självklart för staten att ta sitt arbetsgi-
varansvar. När man tar bort 90 arbetstillfällen i en liten glesbygdskommun borde man göra något mer för att mildra effekten än det man allmänt gör på alla andra ställen i landet. Men uppenbarligen är det inte så med en borgerlig regering, utan nu får var och en klara sig själv.

Anf. 24 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Hans Stenberg har fel på två punkter. För det första är det just hushållning med ekonomin det handlar om. Den förra regeringen, och vi var med på det, tog ett antal beslut om att bygga nya anstalter, bland annat i Östersund och Härnösand, för ganska stora pengar. Dessa skulle ge betydligt fler platser, en modernare arbetsmiljö och mycket annat. Man anslog dock inga pengar, vilket är mycket bekymmersamt.

När vi nu ska försöka få budget på denna förnyelse, som är alldeles nödvändig, är det klart att det blir lite tricksande i budgeten också för Kriminalvården. Det blir svårt att ovanpå det nya lägga enormt stora insatser, även om vi kan diskutera storleken, på att renovera en liten enhet av det slag som vi har i Viskan. Då kan man förstå att det visst har varit med ett ekonomiskt tänkande i dessa resonemang från Kriminalvårdens sida.

Hade det bara handlat om huruvida verksamheten var bra eller inte hade Viskan inte haft några större problem – åtminstone inte vad jag kan

förstå utifrån de rapporter som Hans Stenberg har stått för här i talarstolen, och jag tror på dem.

Det handlar i stället om en ekonomisk bedömning. När man ska få budgeten att räcka till de beslut som finns om nyinvesteringar, som den förra regeringen var med på, blir det svårt att få ihop det hela med mindre än att man gör en del prioriteringar. Det ansvarlösa är möjligen att det fattades en massa beslut tidigare som man inte hade täckning för.

Det andra är, och det är viktigt, att staten självklart tar sitt arbetsgivaransvar. När det gäller personalen på Viskananstalten pågår det ett arbete för att se hur de 58 anställda ska tas om hand. Det är regionchefen inom Kriminalvården och andra som arbetar för att se hur man ska möta respektive enskild. Självklart är det ingen lätt sak för någon inblandad. Jag tror att de allra flesta har trivts alldeles utmärkt på jobbet och gjort en bra insats. Ansvar som arbetsgivare tar dock staten fullt ut.

Det tråkiga i sammanhanget, och där kan jag vara överens med Hans Stenberg, är att en liten kommun med många bekymmer mister ett antal arbetstillfällen. Det är något som vi inte löser. Frågan var väl egentligen om vi tänker göra något enkom för att rätta till detta problem. Mitt svar är: Nej, inte direktinriktat, utan vi hoppas på att de generella åtgärder som vi vidtar när det gäller arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken ska rätta till den typ av bekymmer som gör att det är tufft.

Vi tar vårt arbetsgivaransvar. Beslutet är Kriminalvårdens som fattar beslut utifrån lite olika aspekter. I den vågskål som man måste ha med ligger också beslut om att vi behöver några nya anstalter för att klara framtida behov av bra kriminalvårdsverksamhet.

När det gäller Kriminalvårdens verksamhet arbetar vi igen, trots stora insatser, med att göra genomlysningar av investeringsbehov och så vidare. Det är med detta som det var med vägsatsningarna som vi ärvde. Det var många vägar som skulle byggas men lite pengar som var anslaget. Här är det likadant. Vi ska ha mycket kriminalvård, men ingen har tänkt på att det inte är gratis. Det är det ansvarlösa.

Men jag kan, som sagt, dela sorgen över att en liten kommun som Ånge förlorar ett antal arbetsplatser. Vi tar dock vårt ansvar. Kriminalvården värnar den kompetens och det arbete som man har stått för på anstalten i Viskan. Det ska vi ta med in i framtiden och fortsättningen.

Anf. 25 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Staten tar sitt ansvar som arbetsgivare, säger justitieministern. Hittills märks inte det. Det är svårt för många av dessa människor. En del kanske bor så till att de kan pendla, men många bor helt enkelt så långt bort att de inte har möjlighet att pendla till Härnösand eller Östersund som är alternativen. Det blir helt enkelt för långt. Det är väl upp till bevis hur man ska lösa detta från Kriminalvårdens sida.

Justitieministern säger att det vore ansvarslöst att göra enormt stora insatser på Viskananstalten. Det är i jämförelse tämligen blygsamma insatser som skulle ha behövts – särskilt om man väljer att gå på den bedömning som löntagarkonsulten gjorde i sammanhanget.

Sedan jag kom in i riksdagen – jag har suttit 18 år vid det här laget – har vi varje år tagit beslut om skärpningar av olika lagar. Vi har förlängt straffen på i stort sett alla områden. Det har visserligen kommit in lite fotbojor och sådant, men att behovet av fängelseplatser skulle minska här i landet med vår kriminalitetsutveckling har jag svårt att tro.

Jag har hittills inte heller blivit övertygad om att inte Viskan skulle ha kunnat fylla en alldeles utmärkt roll som komplement till de nya slutna anstalter man bygger.

Fru talman! Vi har fått ett dystert men tydligt svar från regeringen i denna fråga. Vi kan inte förvänta oss någon särskilt riktad hjälp till Ånge när det gäller sysselsättningen utöver de generella insatserna.

Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är självklart att många som bor i Ånge inte kan pendla till Härnösand, åtminstone inte varje dag. Det är väl tio mil i en riktning, så det går inte.

De åtgärder man diskuterar, och det görs individ för individ under ledning av regionchefen, handlar om möjligheten att flytta över till andra anstalter. För en del blir det självklart en fråga om att flytta från Ånge.

Det handlar också om andra omställningsåtgärder. Det finns ändå ett batteri av stöd och hjälp man kan få. Det finns också andra verksamheter i Ånge.

Det är inte en bygd med enbart problem. Det finns också utveckling där. För några handlar det om pensionslösningar; några är ju äldre. Det finns en del att arbeta med. Det görs enligt de regler som finns. Det är viktigt att det sker på ett bra sätt.

Det finns naturligtvis också behov och ett intresse från Kriminalvårdens sida att tillvarata den kompetens som finns. Det är inte bara så att man måste göra detta och bjuder med armbågen, utan det finns också en vilja att ta vara på en del av den kompetens som finns och som har betytt mycket på den här anstalten.

Hans Stenberg säger att behovet av fängelseplatser inte kommer att minska. Nej, det kan jag lova att det inte kommer att göra, åtminstone inte omedelbart, möjligen när vi har fått tillräckligt många poliser som kan förebygga.

Vi och Kriminalvården räknar med att det kommer att vara ett behov.

Just nu har vi vikande beläggning på våra anstalter, men med de påföljdsreformer som vi planerar ser vi att det kan komma att öka över tid. Det ligger i den planering som finns för nya anstalter. Det är inte heller något tungt vägande argument för att lägga resurser på Viskan. Det är i alla fall svårt att se det.

Det är möjligen ett dystert besked, men jag tycker ändå att det är viktigt att vara tydlig.

Utifrån mitt ansvarsområde och det som rör kriminalfrågorna kan jag inte ge något annat besked än att kriminalvården ska ta sitt ansvar. Det gör man också. Det löser inte alla problem, men jag har försökt att vara så tydlig som möjligt i den här diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2008/09:224 till skatteutskottet

Motioner
2008/09: MJ21 till miljö- och jordbruksutskottet
2008/09: N19 till näringsutskottet
2008/09: FÖ7 till försvarsutskottet
2008/09: Fi29 och Fi30 till finansutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets utlåtande 2008/09: FiU42

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
EU-dokument
KOM(2009)248 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om EU:s strategi för Östersjöområdet
KOM(2009)262 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet om Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 juni

2008/09:1048 SIQ, Institutet för Kvalitetsutveckling

av *Eva Flyborg* (fp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:1049 Litauiskt lagförslag rörande homosexualitet

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:1050 Amerikansk multikoncerns försök att stoppa svensk dokumentärfilm

av *Luciano Astudillo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 september.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 2008/09:136

22 juni

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 juni

2008/09:1019 Kommande års arbetsmarknadsläge

av *Britta Rådström* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:1026 Högsta samlade arbetslösheten i Gävleborg

av *Raimo Pärssinen* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 september.

12 § Kammaren åtskildes kl. 14.20.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

MADELEINE HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning	1
3 § Anmälan om ersättare för statsråd	1
4 § Svar på interpellationerna 2008/09:527 och 536 om den ekonomiska situationen i kommunerna	1
Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd)	1
Anf. 2 MONICA GREEN (s)	2
Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (s)	3
Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp)	5
Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd)	5
Anf. 6 MONICA GREEN (s)	6
Anf. 7 EVA-LENA JANSSON (s)	7
Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp)	9
Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd)	9
Anf. 10 MONICA GREEN (s)	10
Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s)	11
Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd)	11
5 § Svar på interpellation 2008/09:537 om kommuners upphandling av avfallshantering	12
Anf. 13 Statsrådet MATS ODELL (kd)	12
Anf. 14 JACOB JOHNSON (v)	13
Anf. 15 Statsrådet MATS ODELL (kd)	14
Anf. 16 JACOB JOHNSON (v)	14
Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd)	15
Anf. 18 JACOB JOHNSON (v)	15
Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd)	16
6 § Svar på interpellation 2008/09:496 om statlig verksamhet i Ånge	16
Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	16
Anf. 21 HANS STENBERG (s)	17
Anf. 22 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	18
Anf. 23 HANS STENBERG (s)	18
Anf. 24 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	19
Anf. 25 HANS STENBERG (s)	20
Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	21
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	22
8 § Förnyad bordläggning	22
9 § Bordläggning	22
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	22
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	23
12 § Kammaren åtskildes kl. 14.20.	23

